


Biotopu valsts līmeņa aizsardzības mērķu (FRV) noteikšana: datu izvēle un eksperta apsvērumi

Biotopa kods	3190
Biotopa nosaukums	Karsta kritenes
Eksperte	Lauma Vizule-Kahovska
Darbs pabeigts	28.03.2024.
Vispārējas piezīmes	Visiem ES nozīmes saldūdeņu biotopiem vēstures references platību noteikšanai tika izmantota pašreizējā (DDPS “Ozols”, 2024. gada februāris, 4.pielikums) platība, kas ir līdz šim precīzākā un detalizētākā pieejamā informācija par saldūdeņu biotopu platībām un izplatību Latvijā. FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī –, no CV vērtībās “kāpjoties atpakaļ”, lai noteiktu saldūdeņu biotopu HDV un REF vērtības, un nosakot mērķplatību jeb references platību.

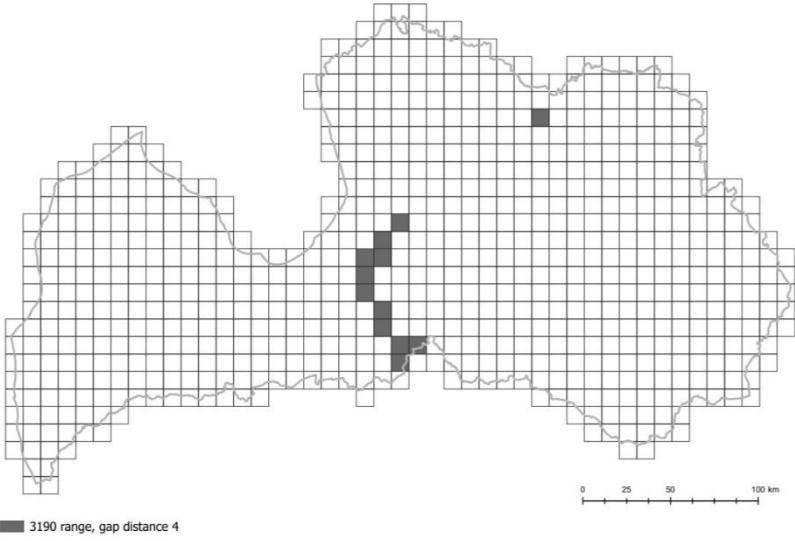
FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī


REF min, km²	0,29 km ² REF platība = CV platība. Tā kā biotops 3190 veidojas tikai noteiktos ģeoloģiskos apstākļos apvidos, kur sastopamas karsta procesu virszemes izpausmes un nav zināms, ka pārskata periodā būtu radušās jauni karsta izcelsmes ezeri, pieņemts, ka references periodā biotopa platības bijušas tādas pašas, kā 2023. gadā.
REF max, km²	0,29 km ² Pieņemts, ka REF max ir vienāds ar REF min.
REF vid., km²	0,29 km ²
REF periods	1990. gads Kā vēsturiskā reference tika izmantots 1990. gads atbilstoši metodikas (Auniņš, Opermanis, 2022) ieteikumam. 1990. gads ir laiks, kad fundamentālās ainavas izmaiņas Latvijā (mežu-lauksaimniecības zemju īpatsvara attiecība u. c.), kas notika no II pasaules kara līdz Latvijas neatkarības atgūšanai, bija nosacīti apstājušās, un šodien ne īstermiņā, ne ilgtermiņā “iepriekšējais stāvoklis” praktiski nav atgriežams. Laika posms starp izvēlēto references gadu un 2023. gadu arī aptuveni atbilst četriem Biotopu direktīvas 17. panta ziņošanas periodiem, un to var interpretēt kā ilgtermiņa tendenci.
HDV min, km²	0,29 km ²
HDV max, km²	0,29 km ²
HDV vid., km²	0,29 km ² HDV platība = CV platība. Kā HDV nav izmantota ne ES nozīmes biotopa platība, ko Latvija ziņoja Eiropas Komisijai par biotopu stāvokli, iestājoties ES 2004. gadā (EIONET, 2024 – Biotopu direktīvas 17. panta ziņojums par periodu no 2001. līdz 2006. gadam), ne 2013. gadā ziņotā platība (par periodu no 2007. līdz 2012. gadam). Ņemot vērā būtiski uzlabotas zināšanas par 3190 biotopu Latvijā, uz 2004. gadu

	attiecināmā ziņotā biotopa platība neatspoguļo patieso tā laika situāciju, jo informācija par ES nozīmes saldūdeņu biotopiem Latvijā bija fragmentāra un nepietiekama. Ir mainījusies un precizēta arī ES nozīmes biotopu noteikšanas metodika.
CV, km ²	0,29 km ² Aktuālie dati par šī ES nozīmes biotopa izplatību un platību DDPS “Ozols” (01.02.2024.).
CO platību summa valstī, km ²	0,07 km ²
Ilgtermiņa tendence, automātiski	1
Vai paredzamas biotopa platības izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	Nē. Klimata pārmaiņām nav tiešas ietekmes uz kriteņu izcelsmes saldūdeņu biotopu platību. Karsta kriteņu veidošanās būtisks priekšnoteikums ir intensīva pazemes ūdens plūsmas esamība šķīstošos (ģipša, dolomīta un kaļķakmens) pamatiežos ar atbilstošu struktūru (Urtāns, 2017). Iespējams, ilgtermiņā klimata pārmaiņu ietekmē var mainīties pazemes ūdeņu apjoms un attiecīgi samazināties arī ūdens pieplūde karsta izcelsmes ezeros. Tomēr datu trūkuma dēļ pieņemts, ka tiešas saistības starp biotopa platībām un klimata pārmaiņām vismaz pārskatāmā nākotnē nav.
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	Jā.
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	Nē. Karsta kriteņu veidošanās būtisks priekšnoteikums ir intensīva pazemes ūdens plūsmas esamība šķīstošos (ģipša, dolomīta un kaļķakmens) pamatiežos ar atbilstošu struktūru (Urtāns, 2017). Biotopam 3190 atbilstošu ezeru novietojumu nosaka specifiski hidroģeoloģiski apstākļi, nav raksturīga antropogēna rakstura biotopa platību fragmentācija.
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	Nē. References periodā (kopš 1990. gada) šim biotopam nav notikusi vērā ņemama platības samazināšanās. Biotopa pastāvēšanu nosaka neizmainīta pazemes ūdeņu cirkulācija dabā (Urtāns, 2017).
Vai biotopa izplatības areālam kādā no laika nogriežņiem arī bijušas negatīvas tendences?	Nē.
Papildjautājumu summa	40
Intervāls	—

Atbilstošs scenārijs saskaņā ar metodikas 8. att. (ilgtermiņa tendence)	<p>1. scenārijs</p> <p>1. $FRV = HDV = CV$</p>  <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p>
FRA	<p>0,29 km²</p> <p>FRA = CV</p> <p>Karsta procesu norise nav prognozējama. Biotopa pastāvēšanu nosaka neizmainīta pazemes ūdeņu cirkulācija dabā (Urtāns, 2017).</p>

FRR noteikšanā izmantotie apsvērumi

Vai izplatības areāla HDV ir visa Latvija?	<p>Nē.</p> <p>Biotops Latvijā sastopams reti, galvenokārt Allažu un Skaistkalnes, kur novērojamas karsta procesu virszemes izpausmes (Urtāns, 2017).</p>
Vai biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā?	<p>Jā.</p> <p>Biotops Latvijā sastopams reti, galvenokārt Allažu un Skaistkalnes apkārtnē, kur novērojamas karsta procesu virszemes izpausmes (Urtāns, 2017). Pašreizējais biotopa izplatības areāls ir 1148 km², kas noteikts 10 x 10 km kvadrātu tīklā (koordinātu sistēma ETRS89-LAEA, ESPG:3035), izmantojot Biotopu direktīvas 17. panta ziņojuma Range tool (izmantojot gap distance 4).</p> 
Vai biotopa areāls Latvijā ir samazinājies, un pārmaiņas nav saistītas tikai ar uzlabotām zināšanām par biotopa izplatību?	<p>Nē.</p> <p>Biotopa izplatības areāls nav samazinājies, tā izplatību nosaka specifiski hidroģeoloģiski apstākļi.</p>

REF min, km²	—
REF max, km²	—
REF vid., km ²	—
REF periods	—
HDV min, km²	—
HDV max, km²	—
HDV vid., km ²	—
CV (pašreizējais areāls), km ²	1148 km ²
Saskaņā ar Metodikas 8. att. atbilstošs scenārijs un mērķa scenārijs	<p>1. scenārijs</p> <p>1. FRV = HDV = CV</p>  <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRR (~2040)</p>
Vai paredzamas areāla izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	—
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	—
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	—
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	—
Vai biotopa platībai kādā no laika nogriežņiem ir bijušas negatīvas tendences?	—
Papildjautājumu summa	—
Intervāls	—
FRR	1148 km² FRR = CV

Literatūra un dati

Auniņš A., Opermanis O. 2022. Vadlīnijas sistemātiskai sugu un biotopu aizsardzības mērķu noteikšanai. Versija 2.0. Latvijas Universitāte, Dabas aizsardzības pārvalde, https://latvianature.daba.gov.lv/wp-content/uploads/2022/10/Vadlinijas_sugu_biotopu_aizsardzibas_merkiem_2.0.pdf

EIONET 2024. Article 17 web tool, <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>.

Urtāns A. V. (red.) 2017. Vadlīnijas aizsargājamo biotopu saglabāšanai Latvijā. 2. sējums. Upes un ezeri. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda.

Pielikumi

4. pielikums – aktuālās biotopa 3190 platības (01.02.2024., DDPS “Ozols”), vektordatu slānis.